www.lansstyrelsen.se/orebro

Länsöversikt för Örebro län

Länsstyrelsen
Örebro län

Publ. nr 2006:13

Länsöversikt

INNEHÅLL

VAD ÄR EN LÄNSÖVERSIKT 6

MÅL OCH SYFTE 6

ARBETSSÄTT 8

YTTERLIGARE EN DEL… 8
OLIKA FOKUSOMRÅDEN 8

NULÄGESBESKRIVNING 10

PROBLEM OCH MÖJLIGHETER 10
Nationellt perspektiv på regional planering - Sverige 10
Länsperspektiv på regional planering – Örebro län 11
Varför just regional nivå? 11

HUR OCH NÄR SKA VI GÖRA DET– PLANERADE AKTIVITETER 2005-2007 13

1. Delregionala träffar - ”paraply” / arena över kommunernas ÖP .. 13
2. Planeringsunderlag 13
3. Regionala överblickar 14

FOKUSOMRÅDEN 16

1. BOENDEMILJÖ 16
En fråga om livskvalitet 16
Försörjningsbar bebyggelsestruktur 17
Bebyggelse med arkitektonisk kvalitet 18
2. KOMMUNIKATIONER 20
Transporter 20
IT 21
Jämställdhetsaspekter 22
3. UTBILDNING 23
Utbildning ur ett regionalt perspektiv 23
4. OFFENTLIG SERVICE 25
5. KOMMERSIELL SERVICE OCH HANDEL 26
6. REKREATION OCH TURISM 27
7. FÖRÄDLA VARUMÄRKET 28
Kulturarvet som regional utvecklingskraft 28
Potential i Bergslagen 29
Det är möjligt 30

VAD HÄNDER SEDAN 31

NYA MÅLFORMULERINGAR 31
HANDLINGSPROGRAM 31

ÖVERSIKTSPLANERNA I ETT REGIONALT SAMMANHANG 32

ÖVERGRIPANDE MÅL.....**FEL! BOKMÄRKET ÄR INTE DEFINIERAT.**
Befolkningsutveckling och bostadsförsörjning 32

VAD ÄR EN LÄNSÖVERSIKT

Mål och syfte

Den framtida regionala utvecklingen är i hög grad beroende på hur väl kommunerna förmår samarbeta kring regionala planeringsfrågor som bostadsplanering, arbetsplatser, transporter, service, skolor, energi m.m.

Länsöversikten är inte ett program i samma bemärkelse som övriga program inom det regionala utvecklingsprogrammet, RUP. Länsöversikten ska, som avslöjas i namnet, ge en samlad regional översikt för länets fysiska planering, tillstånd och möjligheter. Den ska baseras dels på alla kommuners översiktsplaner, ÖP och kopplas till RUP:s alla ingående program och se dessa ur ett samlat perspektiv.

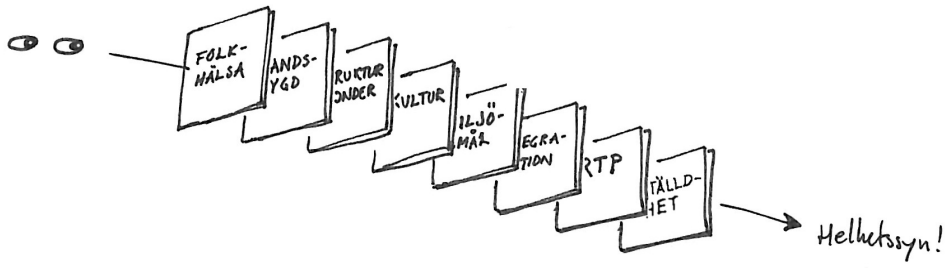

Länsöversikten är ett tvärsektoriellt program som tar till vara allt som rör fysisk planering ur en regional synvinkel.

Under perioden 2005-2007 är målsättningen, för plan inom länsstyrelsen, är att utifrån tilldelade resurser och utöver kärnverksamhetens löpande ärendeflöde prioritera och genomföra aktiviteter med inriktning mot hållbar utveckling och regional sammanhållning inom länets 12 kommuner. Vi följer därmed EU:s syfte med ESDP om att koppla ihop den fysiska och regionalekonomiska planeringen med de grundläggande målen: ökad konkurrenskraft, hållbar utveckling och regional sammanhållning.

Det är viktigt att påpeka att länsöversikten inte enbart är ett pappersdokument. Den består utav flera olika delar som successivt växer fram och ständigt aktualiseras i en samverkande kreativ process.

Länsöversikten ska:

- Hjälpa till att skapa förutsättningar för ett tydligare utvecklingsarbete genom att synliggöra olika förhållanden och faktiskt innehåll.
- Vara ett verktyg som kan användas för att ta fram underlag, program, analyser m.m.
- Vara ett instrument för länets bästa som ständigt ska förändras.

- Uppmuntra initiativtagande, kreativa processer och regionala träffar som främjar en ökad mellankommunal samverkan för att utveckla bättre kopplingar mellan kommunernas fysiska översiktsplanering och den regionala utvecklingsplaneringen, RUP.
- Även på ledningsnivå inspirera till en ökad samverkan inom länet

Kommuner som ser betydelsen av att samverka har både verktyg och mandat att utveckla det regionala samarbetet. Den fysiska planeringen – och speciellt den översiktliga planeringen – är ett viktigt verktyg som ofta utgör grunden i de processerna. Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten. Kommunernas planmonopol enligt plan- och bygglagen, PBL, är oantastligt.

Länsöversikten är en plattform att utgå ifrån för att få till stånd gränsöverskridande, kreativa samtal om fysiskplanering som verktyg för regional utveckling inom en hållbarhetsram med social, kulturell, ekologisk och ekonomisk hänsyn.

ARBETSSÄTT

Ytterligare en del…

Länsöversikten är kopplad till RUP och alla dess delprogram. Översikten ska dessutom innefatta ytterligare regionalt underlagsmaterial med betydelse för framtida hållbar utveckling inom den fysiska planeringen. För denna del ansvarar länsstyrelsen genom länsarkitekten. Arbetet bedrivs dessutom i nära dialog med länets stadsarkitekter, som utgör en slags referensgrupp.

Utöver länsöversikten pågår ett mer visionärt arbete med vad som går under arbetsnamnet ”*Inspirationsbok”*. Detta är ett arbete som bedrivs utifrån ett gemensamt initiativ från länets alla stadsarkitekter och med länsarkitekten som samordnare och stöd. Länsöversikten utgör bas och underlag för denna del.

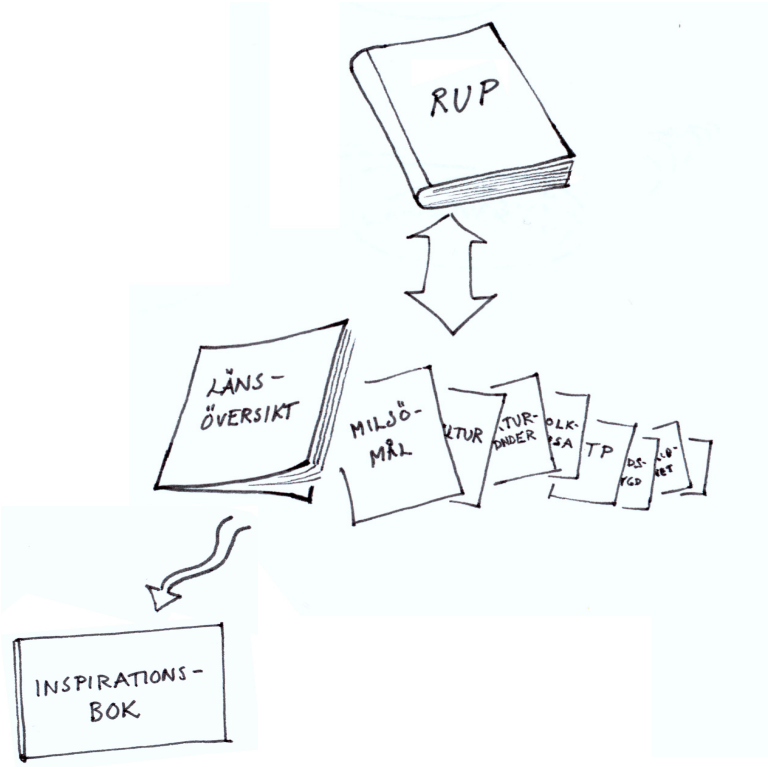

Olika fokusområden

Arbetet ska delas upp i olika fokusområden, som kommer att utarbetas under 2005/2006 efter en analys av länets nuvarande styrkor och svagheter.

Inom dessa fokusområden ska mer detaljerade problem och möjligheter lyftas fram, för att sedan kunna bearbetas vidare i nya preciserade målformuleringar och arbetsmetoder för respektive område. Arbetet ska

möjliggöra och bereda väg för konkreta åtgärder i olika sektorer och på olika nivåer ända ner till det lokala planet.

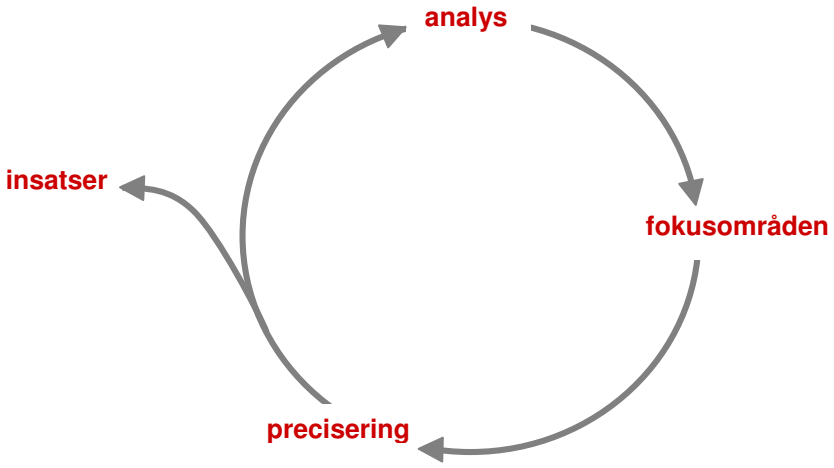

För att illustrera arbetsprocessen kan vi likna den vid en cirkel, eller en spiral där vi hela tiden förnyar och preciserar relevanta fokusområden, från en övergripande skala och ner till handgriplig nivå. Under processens gång kommer olika insatsområden växa fram och insatser göras, som leder till nya förutsättningar och nya förändrade fokusområden.

NULÄGESBESKRIVNING

Problem och möjligheter

Länsstyrelsen ser ett grundläggande behov av samverkan mellan kommunerna för att utveckla både mellankommunala och regionala perspektiv. Ett av dagens problem är att länets regionala ekonomiska utvecklingsplanering upplevs åtskild från regional fysisk utvecklingsplanering. Kopplingen mellan RTP och övriga delprogram i RUP och kommunernas ÖP är svag och frågorna hanteras på olika nivåer. Översiktsplaneringen, som förutsätts vara den huvudsakliga arenan för dialogen mellan stat och kommun, bedrivs med varierad intensitet och inriktning i länets kommuner. Genom samverkan i regionalt utvecklingsarbete, där fysisk planering är en del finns goda möjligheter att stärka den regionala konkurrenskraften och bidra till en hållbar utveckling för framtiden.

Nationellt perspektiv på regional planering - Sverige

Det senaste decenniet har intresset för de regionala sambanden ökat påtagligt. Sveriges EU-inträde 1995 har ställt krav på en planering som bättre överensstämmer med synsättet inom EU. Sverige saknar en samlad svensk nationell strategi för rumslig utveckling – SUP. Enligt EU:s direktiv skall varje EU-land ha en sådan klar år 2007. I Sverige har regeringen endast utsett Stockholm och Göteborgsregionerna till regionplaneorgan. I övrigt saknar det svenska plansystemet en regionplaneringsnivå för den rumsliga (fysiska) planeringen och utvecklingen. Det finns inget ”paraply” över kommunernas översiktsplaner.

I regional utvecklingsplanering ingår generellt sett ekonomiska näringslivsorienterade utvecklingsfrågor och fysiska samhällsplaneringsfrågor. Inom EU-arbetet avses dock den fysiska, territoriella dimensionen förstärkas under nästa programperiod. Ett annat viktigt begrepp inom den regionala utvecklingen som får allt mer uppmärksamhet är *hållbarhet*.

Enligt den Svenska strategin för hållbar utveckling syftar den regionala utvecklingspolitiken till tillväxt och livskraft. Viktiga instrument i arbetet är:

- Regionala utvecklingsprogrammen – RUP
- Regionala tillväxtprogram – RTP – som är ett av flera programområden under RUP.

Länsperspektiv på regional planering – Örebro län

Det är viktigt att visa att även den fysiska planeringen är en del i den regionala utvecklingen. Den fysiska översiktsplaneringen har i ett antal kommuner fått ökad inriktning på utvecklingsfrågor. Den används alltmer som verktyg i kommunernas strategiska planering. Det är därför angeläget att ett samspel kan utvecklas med kommunernas fysiska planering, så att även *kommunernas behandling av framtids- och utvecklingsfrågor fångas upp* i större utsträckning i det regionala utvecklingsarbetet. På motsvarande sätt behöver de regionala perspektiven påverka den kommunala planeringen.

Genom att lyfta vissa frågor till ett regionalt helhetsperspektiv finns möjligheter till samlad kompetens och länsöverskridande samarbeten. Men även utrymme för ett ökat regionalt ansvar. Detta leder i sin tur till ökad handlingskraft och att man på regional nivå kan ta större initiativ och även ta över ansvarsområden som tidigare låg på en nationell nivå. Förhoppningen är att ett större regionalt självbestämmande ska få medborgare att känna sig mer delaktiga i regionens framtida utveckling.

Varför just regional nivå?

Länsstyrelsens medverkande och handlande i det regionala arbetet utgår från följande pågående drivkrafter och trender i samhällsutvecklingen:

- ***Ökad rörlighet hos befolkningen.***
  Pendlingen över kommungränser ökar. Den genomsnittliga restiden och reslängden har också ökat. Mellan 1978 och 1998 ökade restiden med 14 procent per resa och reslängden med 33 procent. Det går alltså snabbare att resa idag.
  (Arena för tillväxt, 2002, Regionförstoring i Mälardalen)

- ***Utvecklingen av lokala arbetsmarknadsregioner.***
  Dagens lokala arbetsmarknadsregioner är inte längre knutna till den egna hemkommunen, utan omfattar nästan alltid flera kommuner, ofta över formella gränser. Mellan 1970 och 1998 har antalet lokala arbetsmarknader minskat från 187 till 100 i Sverige. Antalet lokala arbetsmarknader som enbart består av en kommun minskade samtidigt från 153 till 48.
  (Arena för tillväxt, 2002, Regionförstoring i Mälardalen)

  De lokala villkoren har förändrats. Tidigare konkurrens mellan kommuner byts successivt mot en ökad insikt om behovet av samverkan. Att stimulera till ett ökat utbyte med andra kommuner och flytta fokus från det lokala till det regionala blir ett sätt att stärka den egna lokala arbetsmarknadsregionen.

- ***Hur kan den fysiska planeringen bättre samverka med den regionalekonomiska utvecklingspolitiken?***
  Det krävs en ökad förståelse för regionala samband och det faktum att vardagslivet idag ofta är spritt över ett större geografiskt område än hemorten. Det kommunala planmonopolet är ett vikigt verktyg i utvecklingen. Detta ger möjlighet till en mellankommunal samverkan i frågor som tidigare administrerats och skötts inom varje kommun för sig. Det rör sig om teknisk försörjning såsom vatten och avlopp, avfallshantering, transporter och energiförsörjning, men också bostadsplanering bostadsmarknad, handel och service m.m.

- ***Regionförstoringen.***
  De ovan nämnda punkterna leder totalt sett till regionförstoring som förändrar tidigare relationer mellan städer och kommuner. Kommuner som tidigare varit konkurrenter inser nu att de måste samarbeta för att vinna fördelar gentemot andra regioner. Närliggande kommuner med gemensamma behov kan tillsammans skapa en regionförstärkning om man möter framtiden med framförhållning och gemensamma visioner. Samtidigt utvecklas en förståelse för ömsesidigt beroende mellan de större städerna/regionala naven och de mindre orterna runt omkring.

  Den konkurrens som finns ska inte längre sökas i grannkommuner och kanske inte heller i grannregioner. Flera starka och attraktiva kommuner, eller regioner intill varandra ska ses som en resurs där man tillsammans bildar en attraktionsmagnet – ett tillväxtstråk, där alla kan växa!

HUR OCH NÄR SKA VI GÖRA DET– PLANERADE AKTIVITETER 2005-2007

1. Delregionala träffar - "paraply" / arena över kommunernas ÖP

Aktiviteterna innebär att länsstyrelsen i samverkan med övriga regionala samverkansorgan, och utifrån kommunernas fysiska översiktsplanering, vill lyfta fram nyttan och behovet av kommunal samverkan för att bättre utveckla mellankommunala samband och regionala perspektiv. Arbetet syftar vidare till att gå utanför gängse arbetssätt och utveckla en arena så att den regionala ekonomiska utvecklingsplaneringen (RUP) bättre kopplas till kommunernas fysiska planering, det vill säga att kommunernas översiktsplanering sätts in i ett större delregionalt/regionalt och nationellt sammanhang. Träffarna bör genomföras varannan månad med start under hösten 2005. Till en början deltar först deltar kommunernas stadsarkitekter, men bör senare utökas med andra tjänstemän och politiska representanter. Det är av största vikt att detta arbete har en bred bas att stå på, oberoende av politiska meningsskiljaktigheter och enskilda intressen.

2. Planeringsunderlag

Länsstyrelsen har en viktig funktion att fylla som samordnare av de statliga myndigheternas inflytande över den kommunala planeringen. Länsstyrelsen har ett ansvar att tillhandahålla aktuellt och sektorsamordnat planeringsunderlag till kommunerna för att ge dem möjlighet att uppfylla nationella mål och för att andra statliga intressen ska kunna implementeras i den fysiska planeringen. Planeringsunderlagen redovisas oftast som geografiskt avgränsade områden, där vissa restriktioner eller nationella intressen klargörs. Här har länsstyrelsen och kommuner ett gemensamt ansvar för att olika intressen tas tillvara och att det görs på ett över tid hållbart sätt. För att klara av detta i ett område där det finns flera intressen, där vissa kanske också konkurrerar, krävs en helhetsbedömning, där avvägningar görs för att nå en samlad optimal lösning.

Genom en medveten uppföljning av hur kommunerna förhåller sig till *planeringsunderlagen* i sin fysiska planering får Länsstyrelsen en god bild av utvecklingen i länet. Sammanställningar och utvärderingar av hur vissa frågor hanteras i kommunerna kan i sig fungera som planeringsunderlag i det fortsatta arbetet.

Regionala planeringsunderlag som tas fram i en nära dialog med kommuner och berörda statliga sektorsföreträdare får större tyngd som underlag för planering och ärendehantering än det som förmedlas direkt från

staten. Detta ger möjlighet till en bättre anpassning till de regionala förutsättningarna och behoven. Väl förankrade underlag kan även få formen av *program för fortsatt hantering av vissa frågor.* Arbete med program för skydd av tätortsnära natur, miljö- och hushållningsprogram för olika skärgårdsområden, åtgärdsprogram för hanteringen av miljökvalitetsnormen för kvävedioxid och partiklar är exempel på detta.

Arbetet med regionala/delregionala och situationsanpassade samhällsplaneringsunderlag innebär bland annat att ta initiativ till att *ställa samman* och utveckla planeringsunderlag som behövs för kommunernas planering *enskilt och i samverkan*, för regional utveckling och för bevakning av nationella intressen. I arbetet ingår t.ex. att ställa samman nationella mål för:

- investeringar i infrastruktur m.m.
- annan utbyggnad som vindkraft, bostadsförsörjning m.m.
- olika sektorsintressen med koppling till PBL:s allmänna intressen – *riksintressen*
- andra politikområden som t ex svenska/nationella strategin för hållbar utveckling m.m.
- övrigt planeringsunderlag som kan ha betydelse för en hållbar utveckling i länet.

3. Regionala överblickar

När nationella mål ska översättas till regional och kommunal nivå behövs delregionala överblickar och fördjupningar. De ger underlag för ett offensivt och strategiskt arbete, för identifiering av målkonflikter mellan olika intressen, för att belysa samband och sammanhang mellan skilda frågor och för att belysa konsekvenser av olika handlingsalternativ.

Regionala analyser och överblickar gör det också möjligt för den enskilda kommunen att se sin egen roll i det regionala sammanhanget. Samtidigt ger de Länsstyrelsen underlag för att kunna peka på behovet av en regional samverkan mellan flera kommuner.

Regionala överblickar och analyser kan problematisera och analysera en mängd olika frågor och ha vitt skilda användningsområden som att:

- visa kommunen i ett större sammanhang, visa mellankommunala intressen, gränsöverskridande möjligheter och samband.
- illustrera regionala och delregionala perspektiv – samverkan med Mälardalen, Värmland, det så kallade tillväxtstråket, etc.
- visa på möjligheter och förutsättningar för bostadsbyggande med beaktande av marknadens krav på attraktiva miljöer och samhällets krav på hållbar utveckling.

- visa på möjligheter och förutsättningar för utveckling av turistnäring med samtidigt beaktande av skilda bevarandevärden.
- visa hur en levande landsbygd och bergslag kan förena dess invånares fortsatta utkomstmöjligheter och kvarboende med en förstärkning av natur-, kultur- och rekreationsvärden
- visa analyser och resultat från Regionala tillväxtprogrammets (RTP) ingående handlingsprogram och RUP:s ingående landsbygds-, jämställdhets, integrations-, folkhälso-, kultur-, miljömålsprogram och strukturfonder.
- *lyfta fram framtida fokuseringsområden* som exempelvis samverkan kring utbildning, upplevelse, turism, måltid, fritid, m.m. Detta bör ske i samverkan med övriga länsaktiviteter.
- visa *vattenfrågorna* och förhållanden som påverkar för avrinningsområden.
- visa hur en regionalisering av *miljömålen* kan kopplas till mark- och vattenanvändning och bebyggelse.
- visa förutsättningarna för utbyggnad av *vindkraft*
- visa exempel på *skilda sakfrågors* hantering i länet, t.ex. bullerfrågor eller hantering av ”allmänplats” mark.

FOKUSOMRÅDEN

De speciella fokusområden som framkommer efter nulägesanalysen/-beskrivningen ska riktas in mot kreativa samtal och diskussioner. Fokusområdena ska vart och ett utarbeta en tydlig och färgstark vision för en hållbar framtid som ska inspirera och uppmuntra handrgripliga åtgärder i den fysiska planeringen. De ska i möjligaste mån samordnas och kopplas till övriga sektorsavgränsade program som är underordnade det regionala utvecklingsprogrammet, RUP.

1. Boendemiljö

Bara ordet boendemiljö omfattar väldigt mycket och är omöjligt att sektoravgränsa och koppla till endast ett program i RUP. Ett trivsamt boende är beroende av en mängd faktorer och kan kan kopplas till kultur, integration, miljömål, tillväxt och mycket mera. Därför blir detta fokusområde mycket komplext med flera trådar till alla övriga delprogram i RUP.

Länsstyrelsens produktionsgrupp Plan kommer även att påbörja ett sidoprojekt med inriktning på hållbart boende. Detta kommer att bedrivas i en mer visionär och strategisk framåtanda, där regionens möjligheter och styrkor lyfts fram. Tanken är att inspirera till ett aktivt planerande för en god bebyggd miljö där nationella miljömål och regionala utvecklingsfaktorer båda blir vinnare.

En fråga om livskvalitet

Vad upplevs som attraktivt? Var vill man bo, arbeta, bli gammal och låta sina barn växa upp? Relevanta frågor som ger en fingervisning om vilken sorts miljöer som är eftersträvansvärda och vad som ger människor kraft att leva och verka.

Ett trivsamt boende är en förutsättning för personlig livskvalitet som i sin tur är en grund för hela samhällets välbefinnande. Vi skulle kunna se livskvalitet som en komponent i den jordmån varur den regionala utvecklingen spirar. Vi måste också se på begreppet arbetskraft med nya ögon. Det är inte någon homogen grupp i blåställ vi talar om, utan individer med olika behov och önskemål, som ska uppfyllas för att ge denna näringsrika jordmån.

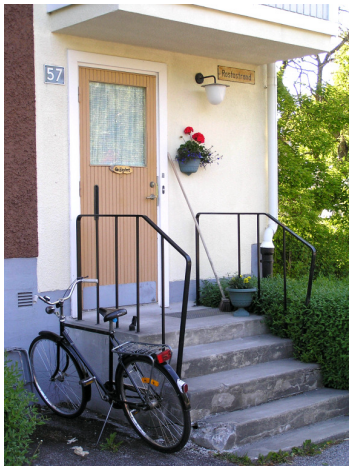

Boende och boendemiljöer skapas sällan över en dag eller ens ett år, utan genom långsiktigt växande i rätt riktning. Här krävs engagemang och idérikedom från kommunal

sida, för att med hjälp av planmonopolet styra och inspirera till en trivsam och långsiktigt hållbar bebyggelseutveckling. Det behövs strategiska visioner och framsynta planer för hur bebyggelseutvecklingen ska ske och det behövs en ambition och vilja att skapa det goda samhället.

Det är en konst att idéstyra marknadens aktörer och intressenter utan att kväva dess initiativförmåga, kunskap och investeringsvilja. Målet är att företagens kompetens och framåtanda istället ska tillvaratas och att de ska bjudas in och erbjudas möjligheter. För detta behövs god fysisk planering och visionära illustrativa idéer från kommunen som visar på möjligheter istället för att peka på hur man inte får göra. Från föreskrifter och bestämmelser till stimulerande uppslag!

Genom tydliga målformuleringar och idéer över alla plannivåer som visar den helhet som eftersträvas kan marknadens aktörer ges en bild av vad som är möjligt och sedan komma med olika praktiska genomförandeförslag.

Försörjningsbar bebyggelsestruktur

Vårt lands vida naturområden i kombination med tilltagande biltäthet har under det senaste århundradet gjort det möjligt att bosätta sig mycket fritt efter egna önskemål. Först de sista åren har vi insett de problem som dessa glesa lokaliseringsstrukturer medför och att vi också längtar efter andra bebyggelsemiljöer som en gång fanns.

Att skapa bebyggelse inom ramen för en försörjningsbar struktur är förenbart med tankarna på byggande kring naturliga mötesplatser och attraktionspunkter, vilket är en central förutsättning för att skapa levande bebyggelsemiljöer, oavsett om det är fråga om stad eller liten by. En mer samlad bebyggelsestruktur ger fler möjligheter till service, kollektivtrafikunderlag och lokala butiker att etablera sig vid de mötesplatser som uppstår.

Att samlokalisera bidrar dessutom till pengahushållning och motverkan av ”urban sprawl” eftersom transporter och infrastruktur kan samordnas, framför allt i form av kollektivtrafik och skolskjutsar. Underlaget blir tillräckligt för hållplatser, och annan teknisk försörjning såsom fjärrvärme och bredband. Samtidigt skapas möjlighet att bibehålla en tydlig distinktion mellan bebyggelse och landsbygd, båda med sina kvaliteter bibehållna i en nära symbios.

Allt detta innebär dock inte att boende på landsbygden ska motverkas. All samlokalisering ska ses som relativ och då är målet inte att alla ska bo i den täta staden. På landsbygden kan det vara väl så effektfullt med bybildningar om bara tre, fyra hus i jämförelse med att alla bygger på var sitt håll. Bara en liten grupp hus kan spara många kilometer skolskjuts eller VA-ledningar – på sikt en stor vinst.

Bebyggelse med arkitektonisk kvalitet

Arkitektur är ett vitt begrepp. Det handlar om bebyggelseutformning i ett brett spektrum, från enskilda byggnadsdetaljer till hela städer. I det här sammanhanget talar vi om miljöer och landskap, snarare än enskilda byggnadsobjekt, även om de givetvis är viktiga för helheten.

Vilka element skapar den attraktiva miljön för vistelse och boende?

Skapa mötesplatser

Den genom historien viktigaste ingrediensen för en levande by är människan. Genom fysisk planering har vi möjlighet att skapa rum och korsande vägar där människor kan få möjlighet att betrakta och betraktas, att uttrycka sina åsikter, hitta någon att tala med, byta åsikter eller varor och så vidare. Detta är ett sätt att bidra till utveckling av sociala nätverk, sammanhållning och lokal kultur och identitet. Sociala nätverk och kultur i dessa sammanhang belyses även i Folkhälsoplanen för Örebro lön som viktiga faktorer för bättre välbefinnande och hälsa.

Mötesplatser är dock inget man med lätthet kan bygga sig till. De skapas av under lång tid på naturliga platser där vägar och varor möts – ofta där vi inte alls har tänkt oss dem. Utifrån detta uppstår sedan ett behov av fastare bebyggelse. Detta är inte enbart något stenåldersfenomen, utan en i allra högsta grad modern företeelse. Vi kan inte bygga en ”stadsmässig” enklav på en åker med automatiskt stadsliv som följd. Vi kan heller inte skriva in ett H, som i handel i en plan och för den sakens skull vara säkra på att få en företagsetablering.

Någon har byggt en ”affär” av ett elskåp vid en liten gatukorsning. Här passerar människor, här kan man bli sedd, ses och bestämma träff. En naturlig mötesplats!

Återstående metod blir då att utgå från befintliga och naturliga mötesplatser när vi skapar nya boplatser. Utgångspunkten kan vara ett vägskäl med en välbesökt korvkiosk, en bensinmack, en skola eller en kyrka. Här stannar människor naturligt upp, möts, vinkar tjoar, bränner gummi och äter glass. I dessa platser finns för det mesta också en etablerad identitet, ett ortsnamn och en historia att förhålla sig till.

Inte sällan leder dock denna vilja att vara bland folk till konflikt med estetiska värden och ibland blir den levande mångfalden snarare ett kaos. Från kommunalt håll måste man ha mod att tämja och styra de krafter som här finns i omlopp och genom aktiv planering visa vad som är önskvärt.

Mänsklig skala

Lyckas man med konststycket att styra den energi och kreativitet som finns i marknadskrafterna och andra brinnande viljor öppnar sig en möjlighet där man kan kombinera estetiska strävanden med byggentreprenörens investeringsvilja. Vanligen rör det sig då om den klassiska uppgiften att värna allmänna intressen mot enskilda, eller om man så vill det företagsekonomiskt rationella mot det samhällsekonomiskt långsiktiga. I ett sådant här sammanhang handlar det då om att visa på vikten av den mänskliga skalan, en trivsam helhetsmiljö osv. På lång sikt visar det sig dessutom ofta att detta även gagnar företagen, som i en trivsam och uppskattad offentlig miljö ter sig mer attraktivt och får fler kunder.

2. Kommunikationer

Begreppet kommunikationer innefattar olika former av infrastrukturnät. Det är alltså inte enbart en fråga om transporter av varor och människor, utan även en fråga om hur vi kommunicerar på distans via telefon, bredband, 3G och så vidare.

Goda och hållbara kommunikationer är i allra högsta grad ett område av regionalt intresse med gränslöst samordningsbehov. Den kommunikativa infrastrukturen är ytterligare en komponent i vad som i RTP kallats den ”regionala jordmånen”. Det är alltså en grogrund för ett ur andra perspektiv framgångsrikt och livskraftigt samhälle.

Transporter

Våra genomkorsande europavägar, E18 och E 20 är av stor vikt för näringsliv med transportbehov, för kopplingen till andra regioner och framförallt till Stockholm/Mälardalen samt för arbetspendling. I Hallsberg finns dessutom en av Sveriges största järnvägsknutar. Med Örebro som centralpunkt bildar de nämnda transportvägarna ett naturligt nav för logistikverksamhet, vilket också är ett dominerande område i Örebros näringsliv.

I *RTP* framhålls också den grogrund och de förutsättningar som utgörs av historiska handelstraditioner och universitetsutbildning med inriktning mot elektronisk handel och logistik.

Samma viktiga roll som europavägarna har för länet som helhet spelar de mindre riks- och länsvägarna för länets kommuner och tätorter. Detta är således en viktig fråga för regionens tillväxtmöjligheter och en hörnsten i den regionala planeringen. *”Logistik, trafiksäkerhet, transporter” är* en av flera fördjupade satsningar i *RTP*.

Kommunikationsmöjligheterna står i centrum även i *Landsbygdsprogrammet*. Här menas att ett välutbyggt vägnät med god standard är av största vikt då människor bor och arbetar på skilda platser, vilket dessutom blir allt vanligare. Även för sådan näringslivsverksamhet som är beroende av transporter uttrycks behovet av goda kommunikationsmöjligheter.

Man talar i *Landsbygdsprogrammet* också om vikten av kollektivtrafik för att underlätta pendling till och från arbete och att kollektivtrafiklösningar

måste ske på ett gränslöst plan där administrativa gränser tänks bort till förmån för det praktiska behovet.

Det finns det viktiga aspekter på jämställdhet och miljömål att applicera på detta fokusområde, framför allt kopplat till våra pendlingsvanor. För den fysiska planeringen innebär kommunikationsfrågorna en stor utmaning. Glesa bebyggelsestrukturer och långa resvägar innebär naturligt ökade kostnader för service och kollektivtrafik och även en ökad miljöbelastning som följd av många enskilda biltransporter. För att undvika dessa negativa effekter kan vi genom en framsynt och strategisk fysisk planering skapa förutsättningar för attraktivt byggande och boende i områden som har närhet eller god tillgänglighet till kollektiva transportsystem eller andra lokala knutpunkter såsom livsmedelsbutiker bensinmackar eller vägknutar.

IT

En viktig del inom området infrastruktur är länets gemensamma satsning på bredband. Ett konkurrenskraftigt bredbandsnät som når en stor majoritet av tätorterna kommer att skapas i länet vilket möjliggör bredbandsanslutning för både företag och hushåll. Ett väl fungerande bredbandsnät innebär en jämbördig konkurrenskraft oavsett var i länet man befinner sig.

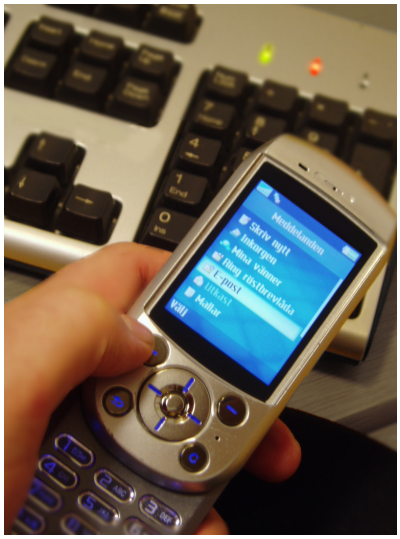

Enligt länsstyrelsens bredbandssamordnare Bengt Larsson ligger Örebro län långt framme när det gäller bredbandsutbyggnad. De flesta hushåll har i dag möjlighet att skaffa bredband. Detta är särskilt viktigt för den tredjedel av länets invånare som är landsbygdsbor och för de företag som finns etablerade på landsbygden. De ges genom bättre IT-kommunikationsmöjligheter bättre förutsättningar än i dag att arbeta och driva verksamhet utan oberoende av avstånd till större tätorter. I förlängningen är detta en konkurrens- och tillväxtfråga för en levande landsbygd.

Jämställdhetsaspekter

Vi vet att arbetspendlingen ser olika ut för kvinnor och för män i länet. Kvinnor pendlar överlag mindre och kortare än män. Samtidigt vet vi att det vanligaste transportsättet i landet är bilen och framförallt då bland män, som i större utsträckning än kvinnor har tillgång till egen bil.

Här finns mycket att studera och göra för att ge hela länets befolkning oavsett kön möjlighet till arbete inom rimligt pendlingsavstånd – som mäts i tid.

3. Utbildning

Att erbjuda utbildning till sina medborgare och därmed utbildade människor till företagen har i Sverige blivit en konkurrensfråga i kampen mot arbetslösheten. Efterfrågan på välutbildad arbetskraft har också ökat i takt med omvandlingen från produktionssamhälle till tjänstesamhälle. I RTP finns kompetensförsörjning med som en rubrik under insatsområdet ”*den regionala jordmånen*”.

Utbildningsfrågorna hänger starkt samman med och är en del av delprogrammet *Integration.* Dels är det viktigt för att på individuell nivå skapa förutsättningar för flyktingar och nyinvandrade att kunna ta del av det svenska samhället. Det är också en tillgång för näringslivet om invandrade personers kompetens kan tas om hand och tillföra företagen den arbetskraft de behöver.

Utbildning ur ett regionalt perspektiv

Då dagens vardagsliv inte längre är givet knutet till hemorten, utan ofta har ett större geografiskt område som bas, ställs också nya krav på grundskolans och gymnasieskolornas funktion. Även skoleleverna pendlar mer när mindre skolor försvinner och valmöjligheterna blir fler, framförallt på gymnasienivå. Här finns ett behov av samordning mellan kommuner, där gränser måste tänkas bort för att gemensamt kunna ombesörja nödvändig och efterfrågad service. Samverkan kan röra sig om allt från praktiska lösningar angående skolskjutsar, till utbildningsalternativ och lokalisering av skolor med upptagningsområde över kommungränsen.

I Örebro län finns relativt stora lokala skillnader i utbildningsnivå och till den kopplade konsekvenser i befolkningsförändringar. Ur ett längre tidsperspektiv har närheten till Örebro varit av avgörande betydelse, då detta varit den givna orten för högre studier. Utav kartorna nedan kan vi dock ana att vissa förändringar på senare tid. Glest befolkade Hällefors kommun tycks ha dragit stor nytta av sitt nyetablerade campus. Ett tillskott av studenter kan här vara en avgörande faktor för den förbättrade befolkningsutvecklingen.

Örebro Universitet har flera utlokaliserade campus med olika inriktningar.

- Campus Grythyttan
- Campus Kopparberg
- Campus Karlskoga

Utbildningar eller närhet till grannkommun med utbildningsmöjligheter är en positiv faktor för att kunna behålla eller locka till sig unga människor. Utbildningarna genererar dessutom annan verksamhet, d.v.s. arbetstillfällen som ger ett helhetsuppsving för orten. Ett framgångsrikt exempel är Grythyttan.

Högskolenybörjare per 1000 invånare

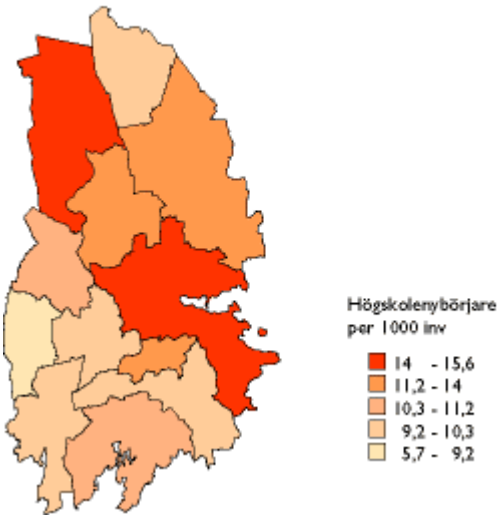

Den relativt nystartade högskoleverksamheten i glesbefolkade Hällefors kommun tycks ha fått genomslag i befolkningsförändringen. Takten på i befolkningsminskningen har här avtagit betydligt i jämförelse med övriga kommuner. Ett visst samband mellan påbörjade högskolestudier och befolkningsförändring går att utläsa av figurerna.

Bildkällor: Regionfakta [www.regionfakta.com] *(2005-10-31)*

Befolkningsförändringar 1979-2004

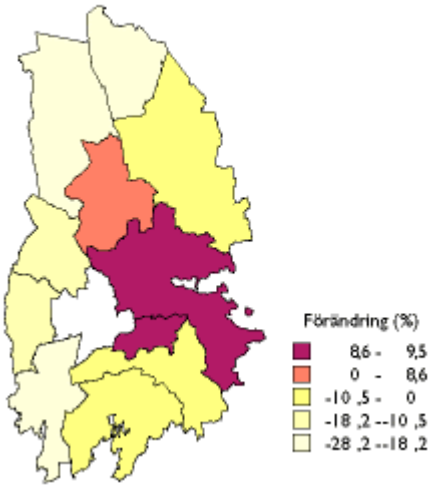

Befolkningsförändringar under år 2004

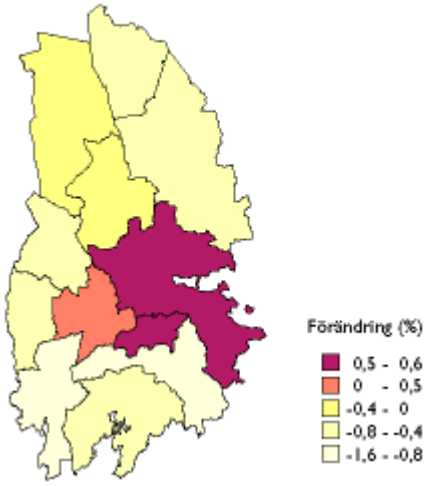

Genom en samordnad överblick av de utbildningsmöjligheter som finns i regionen och en analys av vilken efterfrågan som finns, kan olika delregioner hitta egna utbildningsområden och nischer som kompletterar varandra istället för att motverka varandra.

Inte bara högre utbildning

Utbildning handlar inte bara om eftergymnasiala studier, utan minst lika mycket, eller mer, om grundskola och gymnasieskola. Eftersom dessa barn och ungdomar i högre grad än vuxna är knutna till sin omedelbara hemmiljö och lättåtkomlig kollektivtrafik är frågorna mer direkt länkade till den fysiska samhällsplaneringen.

Genom framförhållning och långsiktigt strategiskt planerande av bebyggelsemiljöer, framförallt på landsbygden, kan vi med fysisk planering verka för allas närhet till barnomsorg och skola. Det kan också röra sig om mellankommunala samarbeten, för att i glesbefolkade områden hitta gemensamt underlag för att hålla lokala skolor m.m. igång.

För lite äldre barn och ungdomar med fler valmöjligheter och utbildningsalternativ, framförallt på gymnasienivå, är det dessutom viktigt att genom mellankommunalt samarbete göra det möjligt för alla att med lika stor frihet kunna välja utbildningsprogram och inriktning. Med ett mellankommunalt samarbete kan alla få samma valmöjligheter, samtidigt som underlaget kan bli större för att driva nischade utbildningar med speciell inriktning.

4. Offentlig service

I samhället har det sedan 1990-talets början pågått en strukturomvandling av offentlig service. Statliga verk omvandlas till vinstdrivande företag, brandförsvar, bärgningskåren m.m. drivs ibland av privata företag. Även de ännu offentliga verksamheterna har fångats med i vågen av konkurrenstänkande – och då även gentemot varandra. Det finns givetvis saker att vinna genom att se över sin effektivitet, men samtidigt har strukturomvandlingen lett till ett visst mått av revirtänkande, med sämre samordning och samarbete som följd.

I takt med den förstoringen av lokala arbetsmarknadsregioner, förbättrade resvillkor m.m. lever människor inte längre sina liv enbart på hemorten eller i hemkommunen. Allt fler lever sina liv med ett större geografiskt område som bas. Under dessa förhållanden ställs också ökade krav och förväntningar på hur samhällets offentliga service ska fungera och verka över motsvarande områden. Det kan t.ex. röra sig om möjlighet att lämna barnen på dagis i den grannkommun där föräldern jobbar, gemensam teknisk försörjning inom flera kommuner, eller mellankommunalt brandförsvar.

De växande kraven drar dock inte alltid jämnt med den offentliga verksamhetens resurser och förutsättningar, vilket är ytterligare ett skäl till ökat mellankommunalt arbete och effektivisering. Kommuner kan avlasta och hjälpa varandra inom t.ex.:

- Brandförsvar med gränsöverskridande beredskap
- Vård och äldreomsorg
- Skola och barnomsorg
- VA- och avfallshantering
- Bredbandsutbyggnad

5. Kommersiell service och handel

Regeln om tillgång och efterfrågan är inget nytt. Därför handlar det om att skapa eller söka upp en efterfrågan eller att möjliggöra lönsam distribution av varor och tjänster.

I vissa fall finns en efterfrågan, men utbud saknas eftersom distributionskanalerna till kunden är alltför krångliga eller kostsamma i förhållande till kundens betalningsvilja. Om kundernas betalningsvilja/-förmåga inte kommer upp i en sådan nivå att den efterfrågade varan blir lönsam att distribuera blir kunderna tvungna att söka varan på annat håll, vilket i praktiken ofta innebär flytt från glesbygden.

Det hela blir då en diskussion om att framkalla de rätta förutsättningarna och betingelserna för en positiv tillväxt. Detta kan t.ex. uppnås genom att inspirera, bjuda in och uppmuntra entreprenörsanda för att främja lokal utveckling. Det gäller alltså att skapa rätt förutsättningar – eller som det står skrivet i RTP, den regionala jordmånen – i ett tidigt skede.

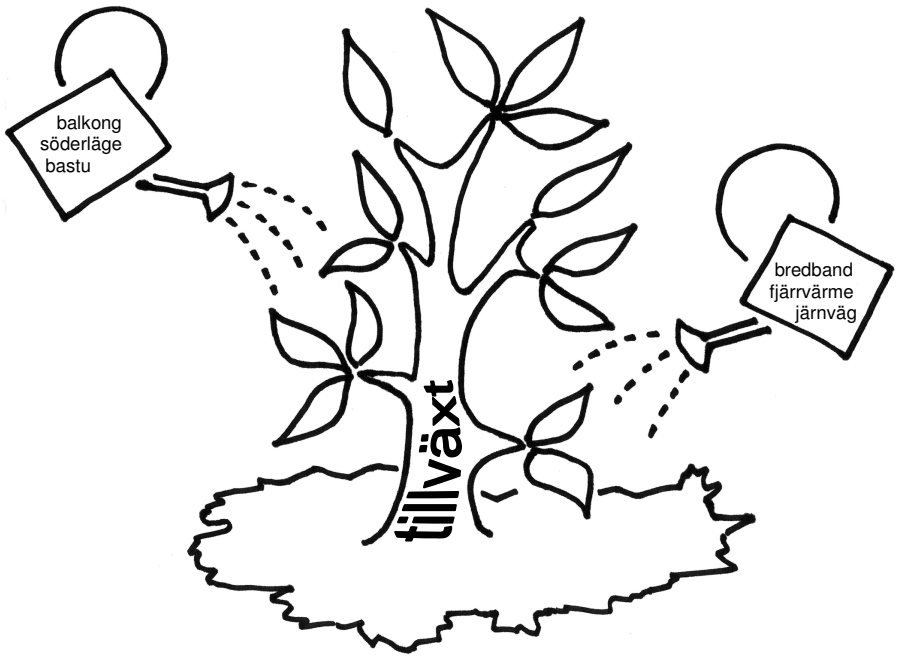

Inom den fysiska planeringen kan man t.ex. verka för att:

- skapa boendemiljöer för trivsel och livskvalitet
- bidra till goda byggda miljöer som främjar ett gott företagsklimat
- bidra med god bebyggd miljö som en attraktionskraft
- se vårt byggda kulturarv som en resurs i den regionala utvecklingen
- verka för långsiktigt hållbara transportsystem
- verka för långsiktigt hållbar teknisk försörjning

6. Kultur och turism

I och runt Örebro län finns en stor mångfald av natur- och kulturmiljöer av högt värde samt andra anläggningar med inriktning på rekreation, som t.ex. vandringsleder, golfbanor och idrottsanläggningar. Dessa är en resurs att förvalta, vårda och vidareutveckla, som ett bidrag till regionens totala attraktivitet. Möjligheter till fritid och rekreation är en trivselskapande faktor för de boende och andra besökare.

I många fall finns möjligheter att uppnå ett högt attraktionsvärde och få igång en turistverksamhet av ekonomisk betydelse. Detta kan då bli en viktig ekonomisk motor i områden utanför våra större tätorter. På detta sätt finns goda utsikter för att jobba fram en livskraftig och levande landsbygd i enlighet med *Landsbygdsprogrammets* intentioner.

I Kulturprogrammet beskriver man kulturens framtid som ett gemensamt ansvar: *”Kommunerna och landstinget ska tillsammans med andra berörda parter aktivt offensivt och samordnat utveckla regionens kulturpolitik.”* Här kommer alltså även den fysiska planeringen in i bilden, som en av de parter som kan vara med och utveckla kulturmiljöer och sätta nya kulturella avtryck för framtida generationer.

Kultur förhöjer livskvalitén

I *Kulturprogrammet* som tagits fram av Landstinget betonas inte bara våra fysiska kulturmiljöer, utan även upplevelsekultur, såsom musik, konst och teater m.m. I programmet står också det om kulturens betydelse för folkhälsan. Roliga och stimulerande upplevelser, menar man i kulturprogrammet, bidrar till vårt välbefinnande och en bättre hälsa. Detta återkommer i Örebro läns *Folkhälsoplan* där man bland annat skriver:

> *”Kultur kan fungera som en buffert när det gäller bland annat stress. Både människor som aktivt utövar kulturaktiviteter och de som lyssnar, tittar och läser regelbundet har en bättre häsoutveckling än människor som inte ägnar sig åt detta. Det finns i länet ett rikt kulturutbud, men tyvärr är skillnaderna mellan grupper stora när det gäller att utnyttja de möjligheter som finns. Ur folkhälsosynpunkt är det föredömligt om deltagandet kan vidgas.”*

Att ge förutsättningar i våran fysiska vardagsmiljö för spontana aktiviteter, möten, konst och musik av traditionellt eller nyskapande slag är en viktig uppgift när vi formar våra framtida livsmiljöer. Detta kan vara ett sätt att

bidra till att en bredare del av befolkningen får ta del av eller vara en del av vår gemensamma kultur.

Förädla varumärket – kulturarvet som regional utvecklingskraft

> *”En utvecklad kulturverksamhet i alla former och en levande kulturmiljö bidrar till att göra en region eller ort attraktiv för att bo i eller flytta till, för företag att etablera sig i eller för turister att besöka.”*

Orden är tagen ur Kulturprogrammet och beskriver i kort och koncist kulturens roll och betydelse för andra samhällssektorer.

Förutom de redan nämnda fokusområdena måste vi också vända oss ut mot omvärlden och visa vad vår region är bra på, vad vi kan och vad som är vår särart. Detta kan dels göras genom gemensamma kommunövergripande turismsatsningar och marknadsföring, samt genom att i den fysiska planeringen arbeta för att stärka och vidareutveckla de kvaliteter och unika miljöer Örebro län har att erbjuda.

Länet har sedan länge många och stora kvaliteter och lider inte brist på attraktioner. Däremot är många outnyttjade och inte tillräckligt välkända utanför det lokala och regionala planet samt vissa smala intressegrupper. Dessa potentiella attraktionskrafter kan marknadsföras och stärkas genom nytänkande, engagemang och framåtanda. Småstadsidyllen Nora, konceptsamhället Gyttorp, Vätterstaden Askersund, design i Hällefors, Hyttorna och bergslagsmiljöerna, Vildmarksupplevelser i Kilsbergen, listan blir lång…

I Pershyttan utanför Nora har denna restaurangvagn blivit stillastående kafé. Ett sätt att utveckla kulturmiljön.

Detta belyses också i *Landsbygdsprogrammet* där länets landsbygd beskrivs som:

> *”…fylld av miljöer som utgör årsringar, spår och minnen av människors liv och nyttjande av dess resurser. Det kan röra sig om allt från gravmonument, odlingsrösen och kyrkor till bygdegårdar och ensilagesilos. En del är övergivet sedan länge och annat är i fullt bruk, antingen i sina ursprungliga funktioner*

eller i nya. Alla dessa miljöer bidrar till människors förankring i bygden och en stärkt lokal identitet vilket är viktigt för framtidstro och utveckling av landsbygdens möjligheter."

Det är alltså i hög grad fysiska miljöer och bebyggelse som nämns som identitetsstärkande faktorer. Detta är givetvis något att förvalta och tillvarata inom den fysiska planeringen. En nyckel till framgång kan vara att stärka en fysisk kulturmiljö genom att kombinera den med upplevelsekultur i form av musik, dans, mat, konst, film eller annat i likhet med vad som står skrivet om i kulturprogrammet. Sådana kombinationer träffar en bredare målgrupp och har fler än ett ben att stå på i en hårdnande konkurrens.

Potential i Bergslagen

Det finns flera bergslag i runt om i Sverige, men ändå har namnet "Bergslagen" blivit ett vedertaget namn som tveklöst förknippas med "vår" bergslag här i Värmland-Närke-Dalarna-Västmanland.

Här finns bra förutsättningar och tänkbara ingredienser för en lyckad marknadsföring:

- Unika kulturhistoriskt värdefulla byggnader, anläggningar och miljöer
- Vacker och vild natur
- Närhet till befolkningstätare områden och goda kommunikationer.

Hyttor, gruvor och brukssamhällen, alla bildar de en helt unik raritet inramad i ett överflöd av vackra och lättillgängliga naturmiljöer. En uppmuntrande och möjliggörande fysisk planering i kombination med rätt marknadsföring, framåtanda kan denna del av regionen bli ett dragplåster av rang och inte bara en mörk skog man passerar igenom.

Pershyttan, utanför Nora.

Bergslagen skulle kunna få en lika stark särart och identitet som det småländska "Glasriket", vilket ju är en internationellt känd turistmagnet. På liknande sätt som glasbruken skulle bergslagshyttorna och gruvorna kunna användas för turistverksamhet och upplevelseevenemang under hela eller delar av året. Detta skulle givetvis medföra ett ekonomiskt uppsving på lokal nivå och möjligheter att åter väcka liv i, och skapa intresse för tynande kulturmiljöer av unik sort.

Målet är att visa de kvaliteter som finns i Örebro län och hur de kan förbättras. Vi ska våga vara visionära och tillsammans lyfta fram

kommunernas olikheter, som sammantaget ger länet dess attraktivitet och konkurrenskraft på ett långsiktigt hållbart sätt.

Musiken i fokus

Det är möjligt

Om vi ska kunna förverkliga den utveckling vi talar och kunna genomföra drömmar krävs det att vi tror på dem och att vi verkligen vill något. Det fordras en samverkan mellan kommunen och samhällets eldsjälar. Det är därför av allra största vikt att vara lyhörd och ta tillvara medborgarnas idéer och initiativ. En levande demokratisk planeringsprocess är ett sätt att nå ut och att inhämta viktiga åsikter och värdefull kunskap. Om vi tillåter oss att satsa och vara öppna för kulturell verksamhet kan detta – som man också skriver om i Kulturprogrammet – stimulera till nya initiativ och kreativt tänkande.

Att det är möjligt råder det ingen tvekan om. En föregångare och ett gott exempel är Grythyttan som har profilerat sig som nationellt och nordiskt måltidscentrum i en kulturhistorisk miljö. Här har en stark idé genomförts och marknadsförts samtidigt som bygdens lokala kultur och fysiska miljö har exponerats. Grythyttan har blivit ett begrepp och en självklar upplevelse för förbipasserande och andra. Tillflödet av besökare är en god grogrund för att locka till sig ytterligare företagsetableringar inom livsmedelsbranschen och andra sektorer och allra viktigast – människor som kan tänka sig att bosätta sig på orten.

Ett annat exempel från en annan del av landet är ishotellet i Jukkasjärvi – en by utan något speciellt mer än just sin själ, sina invånare och en stark idé. Idag omsätter verksamheten mångmiljonbelopp och är en attraktion av internationellt mått.

Låt oss göra något lika bra!

VAD HÄNDER SEDAN

Nya målformuleringar

Länsöversikten är inte ett program eller en plan i traditionell mening, utan snarare en ständigt levande process. De fokusområden som här tagits upp kan kompletteras med flera under resans gång och framförallt så kommer de att generera nya preciserade mål, arbetsmetoder och insatser under varje fokusområde. Det hela blir en evighetsmaskin så länge det finns något vi kan vara med om att förbättra!

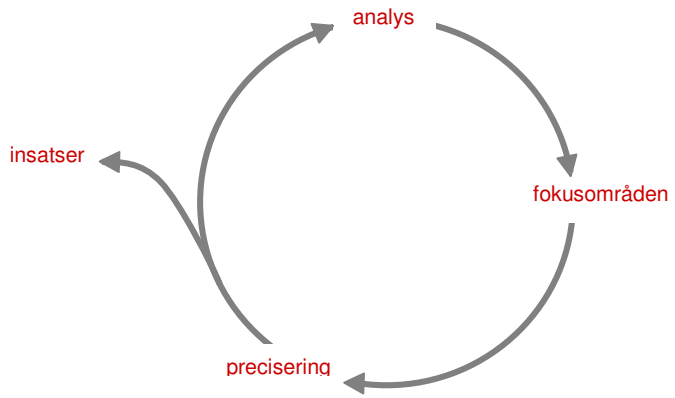

Handlingsprogram

Länsöversikten blir en hjälp och ett stöd för att alla ska dra åt samma håll – mot den välmående regionen.

Rent konkret så ska länsöversiktens olika delar kunna användas i det kommunala utvecklingsarbetet och i fysisk planering, som en samordnande länk mellan regionens alla geografiska delar och intressesektorer. Varje fokusområde kommer med tiden att preciseras och ge upphov till nya mål som ska avspegla sig i olika handlingsprogram som tillsammans förbättrar helheten – regionen.

ÖVERSIKTSPLANERNA I ETT REGIONALT SAMMANHANG

Befolkningsutveckling och bostadsförsörjning

Genom att studera SCB:s statistik över befolkningsutvecklingen i länets kommuner har vi kunnat jämföra denna med de mål och visioner kommunerna själva tagit fram i sina respektive översiktsplaner.

För att göra jämförelsen extra tydlig har vi tagit fram diagram som visar befolkningsutvecklingen sedan 1970 och fram till 2005.

Målet är att detta på ett tydligt och sammanfattande sätt ska belysa likheter och olikheter i kommunernas utveckling. Dessutom kan statistiken användas som ett underlagsmaterial ….

Lindesberg

I Lindesbergs översiktsplan från 2005 har man satt upp målet att ha 25 000 invånare till 2014 och att till dess skapa 1000 nya arbetstillfällen. I september 2005 hade dock kommunen enligt SCB drygt 23200 invånare och en kontinuerligt neråtgående trend[1]. Planberedskap och markreserver anförs som viktigt för att möta svängningar i efterfrågan. Tätorterna framförs som det mest attraktiva boendealternativet och 2/3 av kommunens befolkningsökning bedöms lokaliseras hit. Förtätning och byggande i de mest centrala delarna förespråkas.

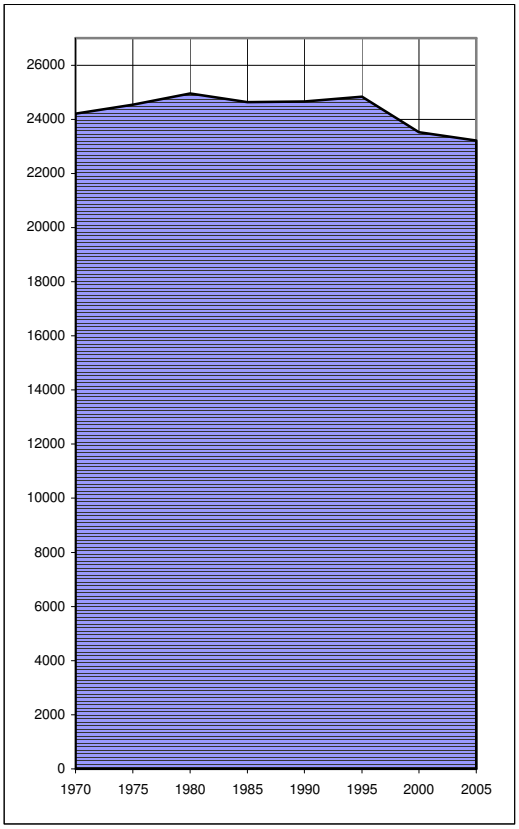

Nora

I Nora fanns under 70- och 80-talen en positiv befolkningskurva, men vid 90-talets vände kurvan skarpt nedåt. Under de senaste åren har utvecklingen planat ut något[2]. Nora har i sin översiktsplan från 1999 tagit fasta på ett beslut av kommunfullmäktige om målet att öka befolkningen med 50-100 personer om året. På bostadsbyggnadsfronten framhåller man god planberedskap och markreserver som nödvändigt för att kunna svara mot ett ökat framtida behov. Efterfrågan är högst i Nora tätort och därför presenteras också strategiska riktningar och områden för var Nora stad kan växa.

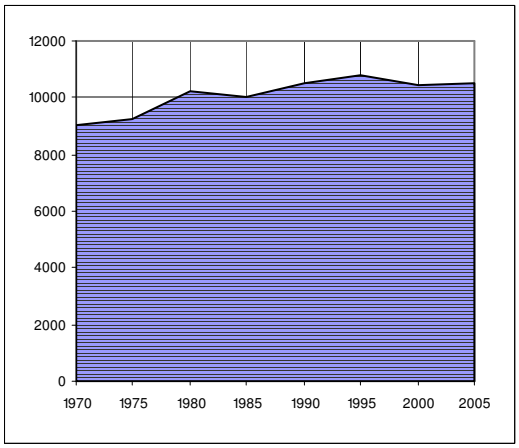

[1] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01
[2] Orebrolan.se [www.orebrolan.se] 2005-12-01

Ljusnarsberg

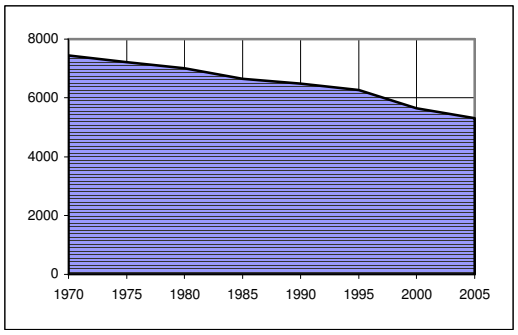

Ljusnarsberg redovisar i sin översiktsplan från 2002 snarare en prognos än ett mål vad gäller befolkningsutvecklingen. Befolkningen har även här minskat sakta men säkert under de senaste decennierna och kommunen förutspår en fortsättning av denna utveckling. Utifrån detta anger man också att rivning av flerbostadshus är aktuellt parallellt med uppmuntring av bostadsbyggande på landsbygden. Samtidigt ger man en positiv bild av näringslivsutvecklingen och framhåller tydligt mellankommunalt samarbete, distansarbete, pendlingsmöjligheter m.m. som framtidsstrategier.

Lekeberg

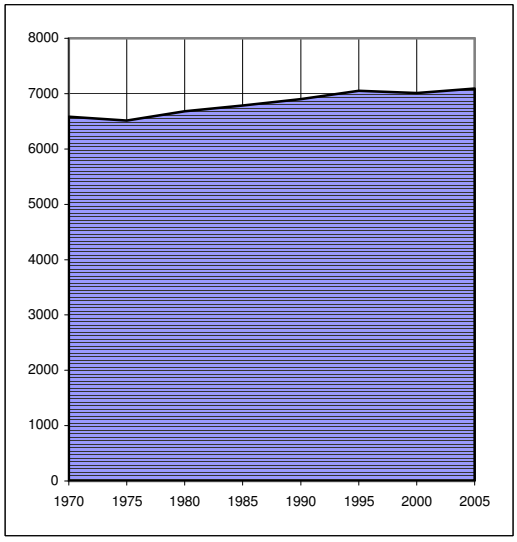

Lekebergs översiktsplan är från 1998 och är därför inaktuell vad gäller bostadssituationen. Kommunen framhåller dock behovet av mindre lättskötta bostäder för en åldrande befolkning som idag till stor del bor i egna villor. Av SCB:s statistik kan vi dock utläsa att Lekebergs kommun gått tvärt emot utvecklingen i förhållande till många övriga kommuner. Befolkningen minskade stadigt under flera decennier fram till 90-talet då trenden vände till en svag ökning som sedan dess accelererat.[3]

Hällefors, Hallsberg, Degerfors; Karlskoga, Laxå och Askersunds översiktsplaner är alla äldre än tio år och alltför inaktuella för att jämföra med övriga kommuner och aktuell statistik.

[3] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01

Kumla

Kumlas gällande översiktsplan är till åren, men innehåller ändå utförliga prognoser över befolkningsutvecklingen fram till 2012. Befolkningstillväxten hade fram till 1999 när översiktsplanen antogs i stort sett följt Örebros kurva, men i mitten på 90-talet vänt något neråt. Då räknade man med att kurvan åter skulle vända uppåt före år 2000 och sedan sakta stiga upp till ca 19 300 invånare vid år 2012. Vändningen lät dröja på sig, men blev desto tydligare när den kom. Sedan 2001 har kurvan vari positiv och nådde redan 2004 19 383 personer, vilket är nästan 300 personer över 1995 års nivå.[4][5]

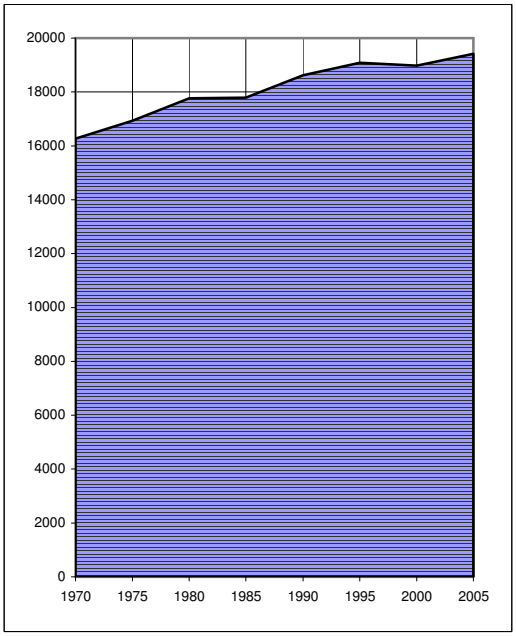

Utifrån nämnd befolkningsprognos för kommunen och ett uppdämt behov av nybyggnation skriver kommunen i översiktsplanen att det skulle behövas mellan 35 och 50 lägenheter per år, framförallt i Kumla tätort och vissa utpekade mindre tätorter.

Askersund

I Askersund är befolkningsutvecklingen i ett perspektiv över flera decennier tämligen stillastående. Under 90-talets andra hälft minskade befolkningen, men har sedan dess åter stabiliserats. Sedan början på 70-talet då kommunen hade ca 11 200 invånare har siffran inte varierat mer än 500 personer vare sig uppåt eller neråt. I september 2005 hade kommunen har kommunen 11 479 invånare.[6]

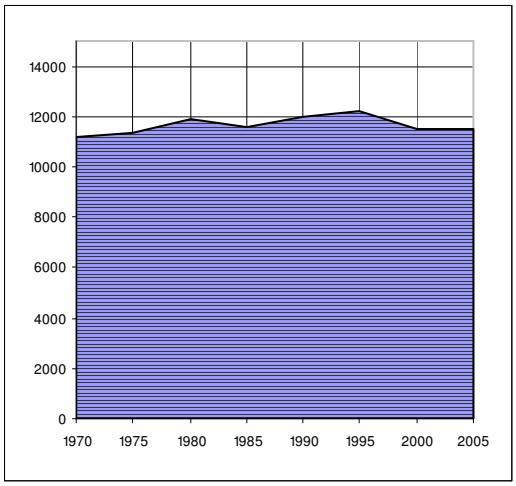

[4] Orebrolan.se [www.orebrolan.se] 2005-12-01
[5] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01
[6] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01

Hällefors
Hällefors har en kraftigt neråtgående befolkningsutveckling sedan man på 60-talet hade över 12 000 invånare. Idag, 2005, är man nere på ca 7 600, men både andelen utflyttade i procent och antalet utflyttade per år har avtagit de senaste åren, i takt med befolkningens totala minskning.[7]

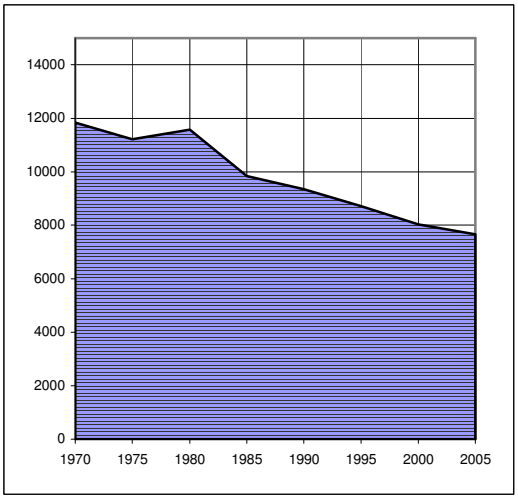

Degerfors
Degerfors har också haft en kontinuerlig befolkningsminskning sedan ca 1980. Snabbast minskade befolkningen under andra halvan av 90-talet, för att sedan avta något.

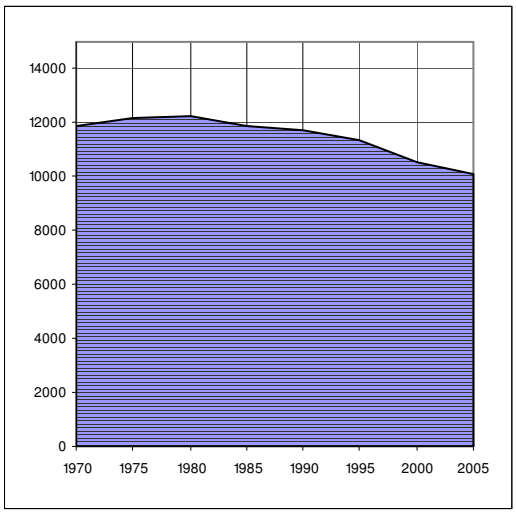

Laxå
Laxå hade sin befolkningsmässiga topp runt 1970med ca 9 500 invånare. Sedan dess har befolkningen minskat till dagens 6 148 personer. Detta är den kommun i länet som minskar snabbast. Utvecklingen är dessutom accelererande och minskningen under perioden 2003 till 2005 var 218 personer eller 1,7%.[8]

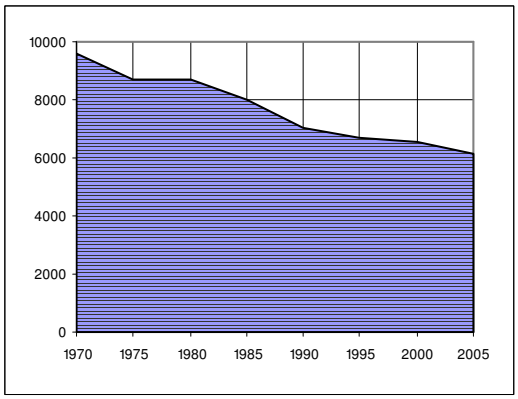

[7] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01
[8] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01

Hallsberg
Hallsberg har sedan 90-talets början haft en negativ befolkningsutveckling. Under perioden 2003 till 2005 minskade befolkningen med 288 personer eller 0,9%. Bara Laxå har under samma period haft en snabbare avfolkningstakt i länet.

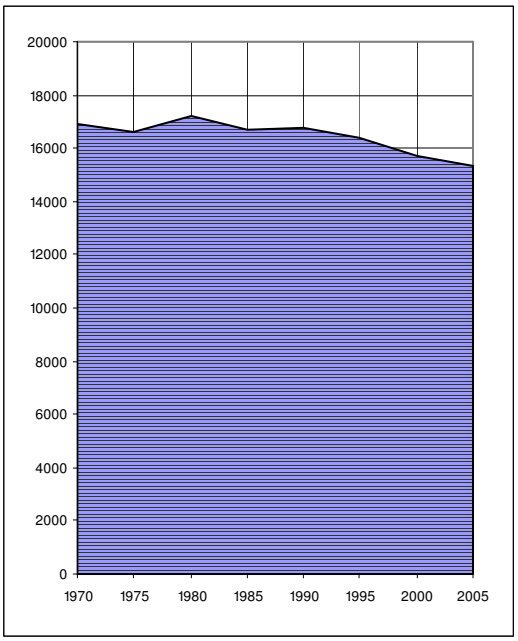

Karlskoga

I september 2005 hade Karlskoga 30 178 invånare att jämföra med ca 40 000 invånare runt 1970. De sista två årens minskning med 354 personer innebär inte någon exceptionellt hög avfolkningstakt i procent räknat, men är sett till antalet personer högst i länet.[9]

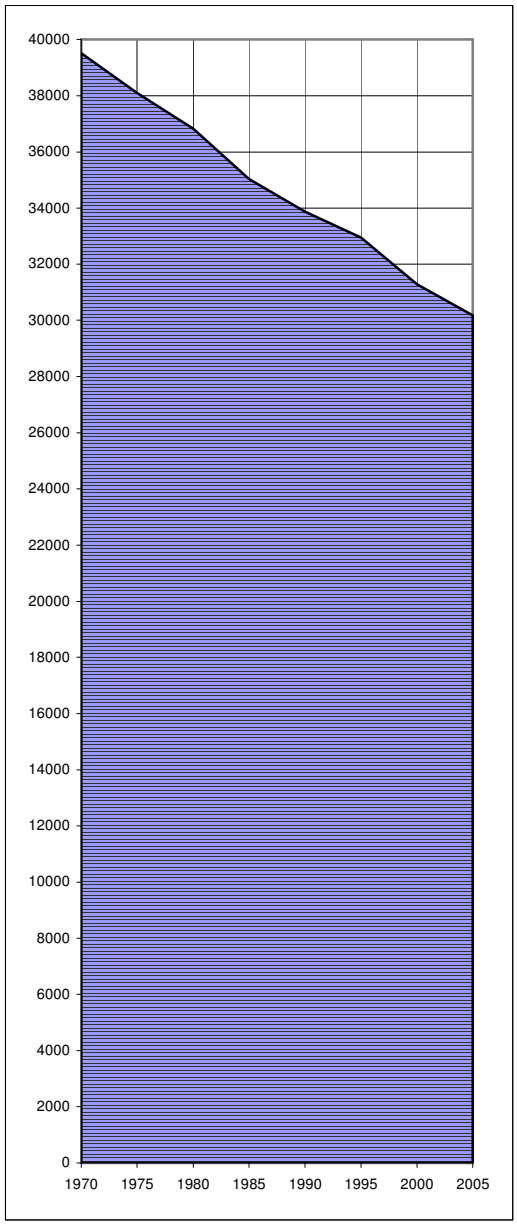

[9] Statistiska centralbyrån [www.scb.se] 2005-12-01

Örebro
Örebro presenterar liksom Ljusnarsberg en prognos för framtida befolkningsförändringar. Till skillnad från de flesta andra områden i länet har Örebro haft en kontinuerligt ökande befolkning under en lång period, även under 90-talets mitt. Befolkningen förväntas fortsätta att öka om än inte i lika snabb takt som tidigare så långt prognosen sträcker sig och förutser kommuninvånarantalet till 135 000-140 000 personer år 2025, att jämföra med ca 127 000 personer år 2005.

Ökningen förklaras bland annat med fortsatt stor inflyttning av invandrare och expanderande universitet. Man framhåller docka att befolkningstillväxten framför allt kommer att ske i åldersgruppen 65 år och äldre. Detta tillsammans med ökande andel ensamhushåll ställer nya krav på den fysiska planeringen och ger nya behov av små lägenheter med hög standard.

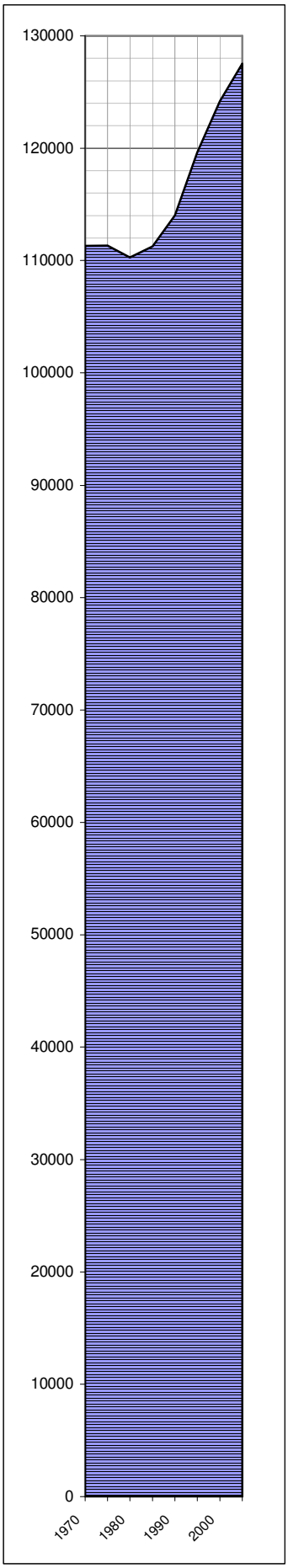

Länsstyrelsen
Örebro län

En samlande kraft!

Postadress	Besök	Internet	E-post	Tfn växel
701 86	Stortorget 22	www.lansstyrelsen.se/orebro	orebro@lansstyrelsen.se	019-19 30 00